№ 100 (296) Ausgabe A.

HOMAN

Cena z pierasyłkaj i dastaŭkaj da chaty.
na 1 hod—10 m. 80 fen., na ½ hodu—5 m. 40 fen., na 3 miesiacy — 2 m. 70 f., na 1 mies.—90 f.

Biełaruskaja Wilenskaja časopiś
wychodzić dwa razy ŭ tydzień: u aŭtorki i piatnicy.
Adres redakcyi: Wilnia, Wilenskaja 33.

CANA ABWIESTAK.
Na 4-aj staranie za radok drobnymi litarami — 25 fen.; drobnyja abwiestki pa 5 fen. za słowa. Abwiestki ab śmierci — 60 fen. za liniejku drobnym drukam.

№ 100 (296) Hod III. Wilnia. 20 śniežnia 1918 h. Cana 10 fen. (5 kap.)

BIEŁASTOK. Polski hienerał Janušajtis wypuściu adozwu, u jakoj zajaulaje, što biare u swaje ruki hłaunuju kamandu u b. Ob. Ost. Da jaho wojska jduć akaličnyja žychary.

WILNIA. Usie niamieckija wajskowyja ustanowy ačyściać Wilniu nie paźniej 3 studnia (Janwara).

WILNIA. Dziesiać pradstaŭnikoŭ hramady b. wajenna-pałonnych, u tym liku troje žydoŭ, źwiarnulisia da žydoŭskaj obščyny z damahańniem, kab im wypłačywali što miesiac paŭmiljona rubloŭ. Žydoŭskaja obščyna pastanawiła wydawać pa 3.000 rub. u dzień.

BERLIN. 18,XII. **Kongres rab. i sałd. rad**. Pačalisia hutarki ab padadzienych sałdatami damahańniach (hl. sprawazdaču z učorašniaha zasiadańnia). Pradstaŭnik sałdataŭ z Hamburgu zajaŭlaje, što henych damahańniaŭ nielha pryniać ahułam. Miž aficerami treba razroźniwać 18-hadowych praparščykaŭ, moładź i starych wajennych, pasiwieŭšych u pracy. Harnizon Hamburgu z hetaj pryčyny žadaje, kab aficery astalisia. Dojmik kaža: Rada paŭnamocnikaŭ pawinna wybrać ciapier nowaha ministra, jaki budzie mieć dawieryje sałdataŭ i budzie pastupać zhodna z ducham času. Pradstaŭnik zachodniaha frontu zajaŭlaje, što wydaleńnie ŭsich aficeraŭ — niemahčyma. (U salu ŭchodziać pradstaŭniki niamieckich rabotnikaŭ i zajaŭlajuć, što, kali ich nia wysłuchajuć, dyk zaŭtra zabastujuć 25.000 rabotnikaŭ. Maršałak kongresu pradłahaje niedapuskać bolš deputacyj u salu zasiadańniaŭ. U hety mament žjaŭlajecca wialikaja hramada rabotnikaŭ z čyrwonymi flahami i plakatami. Maršałak pradłahaje im wyjšci, — adnak, paśla narady, hodzicca zrabić wykľučeńnie jšče na hety raz. Deputacyja padaje hetkija damahańni: Niamieččyna—socyjalistyčnaja respublika; usia ŭłaść prynaležyć radam rab. i sałd.; abiazbrojeńnie kontrrewalucyjanieraŭ i uzbrojeńnie proletaryjata. Maršałak abiacuje razhladzieć hetyja damahańni na kongresie, tady deputacyja wychodzić). Rychard Miuller kaža, što stary impierski ŭrad zakupiŭ hazety „Berner Tageblatt» i «Nieuve Biuro».

Kamisija dziela prawierki paŭnamoctw abjaŭlaje majučymi siłu 442, niawažnymi — 72.

BERLIN (W.T.B.). 18.XII. Hwardziejskija wojski zajaŭlajuć, što jany nikoha nie ŭpaŭnamočyli padawać na Kongresie damahańni, jakija byli padadzieny.

BERLIN. **Kongres rab. i sałd. rad.** Kongres pastanawiŭ uskoryć wyzwaleńnie usich wajenna-pałonnych.

PARYŽ (W.T.B.). 18.XII. Hišpanski minister zahraničnych spraŭ pawiedamiŭ niamiecki ŭrad, što ŭsie členy niamieckaha pasolstwa ŭ Madrydzie atrymali pradłažeńnie wyjechać z Hišpanii, bo ich asoby bolš nie da spadoby hišpanskamu ŭradu. Hetak Hišpanija paśla 4 hadoŭ neutralnaści paddałasia damahańniam sajužnikaŭ.

BERLIN (Reŭter) 18.XII. Sajužniki jšče raz zajawili niamieckamu uradu, što ŭ zaniatych ziemlach Niamieččyny rady rab. i sałd. raspuščany, bo sajužniki naahuł hetkich rad nie pryznajuć.

BERLIN (W.T.B.). 18.XII. Adbywajecca dalejšaja wysyłka z Elzasu žycharaŭ, prychilnych da Niamieččyny.

PARYŽ (Hawas). 17.XII. Pierahawory ab preliminarnym miry pačnucca ŭ pačatku studnia miesiaca.

BRUSSEL. Senat u adkaz na tronnuju pramowu pasłaŭ zajawu, ŭ jakoj žadaje pryłučeńnia Luksemburha da Belhii.

BERLIN. Katalickaje i pratestanckaje duchawienstwa pratestuje proci sprob ciapierašniaha ŭradu pazbawić škoły relihijnaha wychawańnia.

BERLIN (W.T.B.). 18.XII. Ministerstwa kultu wiarnuła prawy b. prywatdocentu Aronsu, jakoha pazbawili katedry za palityčnyja pierakanańni, i dało jamu tytuł prafesara.

Da hramadzian Litwy.

Adozwa Kamisii dziela sazywu Konferencyi Litwy.

Trywožny čas pieražywaje naša baćkaŭščyna Litwa. Z roznych kancoŭ nastupajuć na Litwu našy worahi, hatowyja zachapić i paniawolić naš kraj.

Nastaŭ mament, kali ŭwieś kraj, jak adzin čaławiek, pawinien padniacca dziela abarony swajej niezaležnaści i woli. Usie hramadzianie biaz roźnicy nacyi, wiery, mowy i partyjnaje prynaležnaści pawinny zhurtawacca u adnu siamju, kab zachawać na swajej ziamli ład i ŭmacawać fundamant dla wolnaje i demokratyčnaje Litwy. U hetaki mament Dziaržaŭnaja Rada Litwy, nie čakajučy, pakul źbiarecca Ustanoŭčy Sejm Litwy, pastanawiła źwiarnucca da žycharaŭ Litwy, pačuć ich hołas i dawiedacca ab ich woli. Dziaržaŭnaja Rada na swaim zasiadańni 10 śniežnia s. h. pryniała drukawany nižej zakon ab sklikańni Konferencyi i wybrała nas, jak Kamisiju dziela sazywu hetaje Konferencyi.

Ciapier, pakul jašče nie hatowy spisy žycharaŭ pawodłuh wałaściej, pawietaŭ i miest, technična niemahčyma prawiaści ahulnyja wybary, uważajučy, što Konferencyju my chočam sklikać u najbliżejšym časie. Z hetaj pryčyny Dziaržaŭnaja Rada zwaročwajecca da krajowych ustanoŭ, jakija ŭžo paśpieli arhanizawacca, jak-to: da parachwijalnych, wałasnych i pawietowych (krejzawych) kamitetaŭ, a takža da miastowych upraŭleńniaŭ.

Parachwijalnyja i wałasnyja kamitety mohuć pasłać delehataŭ ci to wybirajučy pa adnym čaławieku spamiž siabie, ci sazwać ahulny schod žycharaŭ parachwii, abo wołaści, katory i wybiara adnaho delehata na Konferencyju. Pawietowyja (krejzawyja) kamitety pasyłajuć prosta ad siabie pa dwoch delehataŭ ad pawietu (krejzu).

Wybary delehataŭ ad usich parachwijalnych kamitetaŭ, a dzie jość—ad wałasnych kamitetaŭ pawinny adbycca pa ŭsim kraju 6 studnia (janwara) 1919 hodu, ad usich pawietowych kamitetaŭ—9 studnia 1919 h. i ad usich miest — 12 studnia 1919 h. U tych miestoch, dzie jość miestowyja ŭpraŭleńni, apošnija pawinny źwiarnucca da Kamisii dziela sazywu Konferencyi i wyjaśnić pytańnie ab liku pradstaŭnikoŭ; a dzie hetkich upraŭleńniaŭ niama, tam heta pawinny zrabić nacyanalnyja arhanizacyi, i Kamisija dziela sazywu Konferencyi naznačyć čysło delehataŭ, apirajučysia na proporcyanalnych adnosinach miž nacyanalnymi hrupami. Wybirajučy delehataŭ, parachwijalnyja, wałasnyja, a tak sama pawietowyja kamitety pawinny spisać pratakoł, da jakoha treba dałučać i žałaby na niaprawilnaść wybaraŭ, kali-b chto padaŭ, dy ŭsialakija zajawy miascowych žycharaŭ ab patrebach kraju i inš., i ŭsie henyja papiery pawinny być ułožany i zapiačatany ŭ kanwert i razam z spisam delehataŭ padadzieny Pawietowamu Načalniku. Apryč taho ŭsie henyja kamitety pawinny być zarehistrawany Pawietowym Načalnikam u Ministerstwie Unutranych Spraŭ. Spisy wybranych delehataŭ razam z začynienymi kanwertami z pratakołami i inš. Načalnik Pawietu (Krejzu) kaniečna padaje Kamisii dziela sazywu Konferencyi asabista abo praz pasłanca nie paźniej, jak 14 studnia (janwara) da paŭdnia, a samyja delehaty pawinny pryjechać u Wilniu na 15 studnia i atrymać ad Ka-

misii bilet na prawa učaścia ŭ zasiadańniach Konferencyi. Samaja-ž Konferencyja adčyniajecca 16 studnia.

Konferencyja wysłuchaje sprawazdaču Dziaržaŭnaje Rady i Časowaha Uradu ab unutranym i ahulna - palityčnym pałažeńni Litwy, absudzić warunki i asnowy sazywu Ustanoŭčaha Sejmu, a takža ziamielnaj reformy i ŭrešci papoŭnić skład Dziaržaŭnaj Rady, dabraŭšy nowych členaŭ, čysło katorych naznačyć sama Konferencyja.

My zaklikajem Was, hramadzianie, da družnaj pracy, da budawańnia našaj wolnaj demakratyčnaj dziaržawy i da ŭmacawańnia jaje časowaha pradstaŭnictwa.

Kamisija Dziaržaŭnaj Rady dziela sazywu Konferencyi.

Staršynia *Iw. Wilejšys.*
Tawar. Staršyni *Ł. Norejko.*
Členy: *J. Šernas.*
St. Šylingas.
Iw. Łuckiewič (pradst. biełarusoŭ).
J. Wygodzki (pradst. žydoŭ).
Pisar *W. Čarniecki.*

Zakon ab sklikańni krajowaj Konferencyi.

§ 1. Dziaržaŭnaja Rada sklikaje konferencyju, jakaja
a) wysłuchaje sprawazdaču Dziaržaŭnaje Rady i Časowaha Uradu ab unutranym i ahulna-palityčnym pałažeńni Litwy;
b) absudzić warunki i asnowy sazywu Ustanoŭčaha Sejmu;
c) absudzić warunki i asnowy ziamelnaj reformy i
d) papoŭnić skład Dziaržaŭnaj Rady, dabraŭšy ŭ Dziaržaŭnuju Radu nowych členaŭ.

§ 2. Pradstaŭnikoŭ na konferencyju pasyłajuć kamitety utworanyja na asnowie adozwy Dziaržaŭnaj Rady i Časowaha Uradu z 11-ha listapada sioł. h. da hramadzian Litwy i zarehistrawanyja Ministerstwam Unutranych Spraŭ.
a) parachwijalnyja kamitety—pa adnym pradstaŭniku,
b) akružnyja (pa Krejzam) kamitety—pa dwoch pradstaŭnikoŭ.

Uwaha 1. Tam, dzie dziela miascowych warunkaŭ utwarylisia i pracujuć nie parachwijalnyja, a wałasnyja (becyrkowyja) kamitety, pradstaŭnikoŭ na konferencyju pasyłajuć hetyja apošnija.

§ 3. Pradstaŭnikoŭ na konferencyju pasyłajuć takža i časowyja miestowyja ŭpraŭleńni.

Uwaha 1. Miesty, u katorych jašče niama časowych miestowych upraŭleńniaŭ, prynimajuć učaście ŭ konferencyi praz pradstaŭnikoŭ ad nacyjanalnych hrup.

Uwaha. 2. Čysło pradstaŭnikoŭ ad časowych miestowych upraŭleńniaŭ abo ad miestowych nacyjanalnych hrup wyznačaje «Kamisija dziela sazywu Konferencyi» (hl. § 5).

§ 4. U konferencyi prynimajuć učaście členy Dziaržaŭnaj Rady i ministry, ale jany nie hałasujuć.

§ 5. Dziaržaŭnaja Rada wybiraje z swajho składu „Kamisiju dziela sazywu Konferencyi“, katoraj u źwiazku z Časowym Uradam daručajecca:
a) naznačyć dzień sasywu konferencyi i wypracawać prajekt prahramy rabot konferencyi.
a) dawać patrebnyja dziela wypaŭnieńnia hetaha zakona instrukcyi.
c) zarehistrawać delehawanych na konferencyju pradstaŭnikoŭ pierad kryćciem konferencyi.

Uwaha. Wynikajučyja pry rehistracyi sumlewańni ab prawilnaści pradstaŭnictwa raźwiazywaje sama konferencyja.

§ 6. Konferencyja budzie ličycca adbyŭšajsia niezaležna ad čysła pryjechaŭšych delehataŭ.

Wilnia, 20 śnieźnia 1918 h.

Nia prysochli jšče rany na cieli biełaruskaha narodu, nie paśpieli zaraści trawoj świežyja mahiły, nie zdaleŭ naš narod ačuchacca ad pralacieŭšaj nad nami wajennaj nawalnicy i ad troch-hadowaj ciažkoj okupacyi, — a woś nowyja chmary źbirajucca nad našaj staronkaj, i, widać, nia chutka zaświecić soniejka ŭ našy wakoncy...

Dźwie siły, roŭna warožyja Biełaruskamu narodu i jaho žadańniu woli i niezaležnaści, pajšli na naš kraj. Z uschodu jduć rasiejskija wojski, adbudoŭwajučy siłaj aružža «jedzinuju, niedzielimuju» Rasieju i łamajučy apawieščany imi-ž wialiki pryncyp samaaznačańnia narodaŭ. A z zachodu skranulisia ŭžo polskija wojski i, prykrywajučysia patrebaj barocca z bolšewizmam pačali pachod, kab paniawolić Biełaruś Litwu.

Hetak naš mnohapakutny kraj iznoŭ maje stacca arenaj aružnaj baraćby, niasučy nam usie strašenstwy wajennaha času.

A my, biełarusy, źwiazanyja krepkimi putami zaliŭšymi naš kraj akupantami, nia majučy mahčymaści wystupić z aružžam u rukach proci ŭsich warožych napaściej, prymušany spakojna hladzieć na tuju nawału, što sulić nam śmierć i ruinu...

Pierad usim świetam my zajaŭlajem swoj samy haračy pratest proci abaračywańnia našaj ziamli ŭ arenu polska-maskoŭskaj baraćby. My nia majem fizyčnaj siły, ale my majem za saboj usie prawy i zakony, my majem moralnaje prawa na žyćcio i wolu. I kali wialikija dziaržawy ŭmyjuć swaje ruki ad našaje sprawy, kali jany daduć roznym čužyncam dalej rujnawać naš kraj i niščyć ludziej, — dyk heta budzie samaja niahodnaja zdrada ŭsiaho światoha, što dahetul stanawiła i stanowić hordaść čaławiečastwa.

Pratest Rady Narodnych Minisrau.

14 śnieżnia Rada Narodnych Ministraŭ Biełaruskaj Narodnaj Respubliki pasłała Polskamu Uradu ŭ Waršawie hetki pratest:

„Dekretam ab wybarach da Ustanoŭčaha Sejmu Polščy z 28 listapada s. h. za podpisami Načalnika Dziaržawy, Prezydenta Minišraŭ i Ministra Unutranych Spraŭ raspisany wybary, pamiž inšym, i na ziemli jak etnahrafična, tak i histaryčna Biełaruskija: Biełastoččynu i Bielščynu.

„Hety akt Polskaha Uradu, praciŭny prawu ŭsich narodaŭ na samaaznačańnie, raŭnaznačny anneksii Polščaj intehralnaj čaści Biełarusi, nie abapierty ni na etnahrafii, ni na histaryčnym prawie, ni na woli narodnych mass, wyzywaje samaje hłybokaje aburańnie ŭsiaho Biełaruskaha Narodu, jak narušeńnie jaho suwerennych prawoŭ.

„Nie pretendujučy na tyja zachodnija wołaści Bielskaha pawietu, dzie žywie etnahrafična-polskaje nasialeńnie, Rada Narodnych Ministraŭ Biełaruskaj Narodnaj Respubliki wyskazywaje proci sproby anneksii čaści čysta Biełaruskaj terrytoryi z hłaŭnym pramyšlenym centram Biełarusi, Biełastokam, swoj samy haračy pratest i papiaredžywaje Urad Polskaj Pečypospolitaj, što zachawańnie ŭ sile pamianutaha dekretu ŭ čašci, datykajučaj Biełastoččyny i Bielščyny, jana budzie uważać za warožaje proci Biełaruskaj Narodnaj Respubliki wystupleńnie, adkaz za paśledztwy katoraha ŭ sfery biełaruska-polskich adnosin uskładaje na Polski Urad“.

Našy finansy i ekanomika.

U tym numery my pieradrukawali z «Ztg. der 10 Armee» zamietku ab finansowym pałažeńni ŭschodniaje Biełarusi za čas niamieckaj okupacyi. Źmiest henaje zamietki zapraŭdy zasłuhoŭwaje ŭwahi ŭsich tych, chto dahetul sumlawajecca ŭ mahčymaści niezaležnaha žyćcia našaje Baćkaŭščyny.

Praŭda, sprawa datykaje tolki adnaho boku žyćcia Biełarusi: finansowaj haspadarki. Ale heta — adna z asnoŭ žyćcia dziaržaŭ naahuł.

U zamietcy jość adzin punkt, mima katoraha nielha prajšci moŭčki: heta — zajawa, što dziela naładžańnia finansowaj haspadarki niemcy byli prymušany pazyčyć z niamieckaj imperskaj kasy milijon marak. Sprawa ŭ tym, što, zanimajučy Miensk, niemcy tam uziali wializarnyja sumy hrošy hatoŭkaj, jak „wajennuju dabyču“, u tym liku 340 tysiač rubloŭ z kasy Rady Biełaruskaj Narodnaj Respubliki, dy henych hrošy zusim da rachunku nie biaruć. I heta jšče bolš paćwiardžaje kancawyja słowy zamietki niamieckaj hazety: što „nia hledziačy na wielmi sumnuju spadčynu ad bolšewikoŭ, kraj u finansowych adnosinach žyŭ sam saboj i pakazaŭ, što z hetaha p hladu jon zdolny da žyćcia i zusim niezaležny“.

I. Sierbaŭ.

Ab biełaruskaj narodnaj pieśni.

(Hladzi «Homan» № 96).

U nas siahońni
Dažynački, —
Pačastuj-ža
Swaje žniejki.
Haspadarok
U poli chodzić,
Da Hospada
Boha prosić:
— Ka mnie, Boža,
Sa snapami,
Z wialikimi
Usio kapami;
Z wysokimi
Da skirtami
I z poŭnymi
Aziarodami.
U mianie humno
Da wialikaje,
Zastaronki
Syrokija,
Hrondy maje
Prastornyja! *)

Tałaka. Tałočnaja pieśnia—nia što inšaje, jak dziawocki marš. Dziaŭčaty karahodam, waročajučysia ŭwiečary z pola damoŭ, choram piajuć pieśni:

Dy pasiejała
Alonica lanok,
Oj, pałoła
Alonica lanok,
Užo brała
Alonica lanok,
Abbiwała
Alonica lanok,
Padymała
Alonica lanok,
Dy sušyła
Alonica lanok,
A ŭžo miała
Alonica lanok,
Oj, trapała
Alonica lanok,
Dy časała
Alonica lanok,
A ŭžo prała
Alonica lanok,
Woś i tkała
Alonica lanok. *)

Prypieŭka: Och, serca lanok! Žywaty maje lanok! Dy bialusieńki kužalok!

Ty, siało majo,
Siało nowaje,
Dy pryhožaje!
Pra ciabie jdzie
Sława dobraja,
Sława dobraja,
Reč charošaja!
La ciabie ciače
Raka bystraja,
Raka bystraja
Bieražystaja.
Što na toj race
Dzieŭka myłasia,
Dzieŭka myłasia —
Wymywałasia,
Častym hrabiancom
Usio časałasia,
Dy swajoj kasoj
Wychwalałasia:
—Ty, kasa maja,
Kasa rusaja!
Oj, kamu, kasa,
Ty dastanieššia?

*) Kulšyčy.

*) Žycin

Toje, što niemcy haworać ab našych finansach, možna śmieła skazać i ab našaj nacyjanalnaj haspadarcy. Šmat kamu zdajecca, byccam Biełaruś — kraj zusim biedny, biez nijakaje budučyny, kraj, katory sam saboj nia moh-by pražyć i kaniečna pawinien iści pad apieku jakoha-koleču wialikaha susieda. Woś, hetki pahlad wynikaje z poŭnaha nieznajomstwa z našym krajem i jaho pryrodnym bahaćciem. Za maskoŭskich časoŭ u nas nie parupilisia nawat apracawać gieologičnuju kartu, — i my nia wiedajem, kolki jakoha pryrodnaha bahaćcia maje naš kraj. Kožnamu wiadoma, što ŭ nas jošć bahata lasoŭ, — ale pobač z tym u nas wielmi šmat torfu, jaki moža zamianić kamiennaje wuhalle, jošć i žaleznaja ruda pa ŭsim kraju, dy nawat u Borysaŭščynie byli robleny wielmi ŭdačnyja sproby wypłaŭki žaleza, dy mo' jošć šmat čaho takoha, ab čym nam i nia śniłasia, a što moža strašenna ŭzbahacić naš kraj.

Ekonomičnaja niezaležnaść kraju zwyčajna apirajecca abo na tym, što jon maje ŭsio patrebnaje ŭ swaich miežach, abo bahaty takimi tawarami, jakich patreba jaho susiedziam, ci bahaty zołatam. My zołata nia majem. Niamašaka ŭ nas i pramyšlenaści, jakaja dała-by mahčymaść pracu našych rabotnikaŭ, ułožanuju ŭ wyrab tawaraŭ, pradawać u druhija krai za zołata, ci za toje, čaho nam samym niechwataje. Kab stacca niezaležnymi ekanamična—tak, jak my zdolny wiaści niezaležna swaju finansowuju haspadarku, my pawinny ŭsie siły pakirawać na toje, kab z ralli, lasoŭ i nietraŭ ziamli zdabyć hetulki dabra, što za jaho my zdawolili-by zahranicaj usie inšyja patreby žyćcia, jakich naš kraj nie zdawoliwaje.

A dziela hetaha nam patrebna adno: heta—poŭnaja niezaležnaść u wiadzieńni nacyjanalnaj haspadarki. I dajści hetaha my zdalejem tolki tady, kali dabjomsia poŭnaj palityčnaj niezaležnaści, kali budziem mieć swaju dziaržawu i budziem hawaryć z susiedziami, jak roŭnyja z roŭnymi. **H. B.**

Štrejkbrechery.

U časie, kali na arenu hramadzkaha žyćcia wystupajuć narodnyja massy, pobač z najlepšymi parywami čałaviečaj dušy wyjaŭlajucca samyja nizkija, samyja pahanyja starony čałaviečaj dušy.

U časach palityčnaj baraćby za wolu ŭsiaho narodu praćwitała prawakacyja i špijonstwa. U momenty wostraj baraćby pracy z kapitałam zaŭsiody žjaŭialisia niahodniki, jakija pradawali swaich bratoŭ za hrošy, zrywali zabastoŭki i inš., a imia „štrejkbrecher“ wyzywała i wyzywaje ahidu ŭ dušy kožnaha sprawiadliwaha čałavieka.

Ciapier, kali walacca staryja asnowy žyćcia i ŭ našym kraju, kali arhanizawanyja rabotnickija massy prynimajuć čynnaje ŭčaście ŭ ładžańni nowych paradkaŭ na našaj ziamli, prychodzicca taksama adznačywać fakty zdrady rabotnickaj sprawy, fakty štrejkbrecherstwa. Hetak nas pawiadamlajuć, što rabotniki drukarni ks. Rutkoŭskaha, dzie drukujecca polskaja panskaja hazeta «Dziennik Wileński», ŭ dzień ahulnaj palityčnaj zabastoŭki 16 śniežnia złamali ahulnuju pastanowu i za niekalki rubloŭ zhodzilisia nabirać i drukawać heny čornasocienski listok.

Rabotnicki prafesyjanalny chaŭrus grafičnaha fachu pakaraŭ henych štrejkbrecheraŭ dwochtydniowym bajkotam. Hrošy, zarobleny imi 16 śniežnia, pojduć na karyść biezrabotnych.

Ale nie dawoli pakarać henych ludziej, katoryja pradali rabotnickuju sprawu: moralny adkaz za heny brudny, niahodny pastupak lažyć u roŭnaj miery i na tych, *chto płaciŭ hrošy za zdradu.* I my tolki možam paškadawać, što hazetnyja pracaŭniki ŭ Wilni z pryčyny nacyjanalnaha raždzielu dahetul nie zdaleli arhanizawacca, i ciapier niamašaka ŭ nas adpawiednaj ustanowy, jakaja acaniła-by j zaklajmiła, jak śled, pastupak polskaj čornasociennaj redakcyi.

I. Mieleška.

U Wilni i wakolicach

× Rada Rabotnickich Deputataŭ u Wilni wypuściła adozwu da narodu, u jakoj pawiedamlaje, što usia ŭłada, pačynajučy z 15 śniežnia, pierajšła ŭ jaje ruki i što zahady jaje pawinny wypaŭniacca žycharami biez usiakich sprečak. Adozwa nadrukawana na čatyroch mowach: rasiejskaj, polskaj, litoŭskaj i žydoŭskaj.

Sałdackaja Rada 10 armii z hetaj pryčyny drukuje zajawu, što ŭsie čutki, byccam niamieckaja sałdackaja rada ŭwajšła ŭ blizkija znosiny z tutejšaj rabotnickaj radaj, niazhodny z praŭdaj. Sałdackaja rada i nia dumaje paddzieržywać moralna, a tym bolš arużna damahańni rabotnickaj rady. Sałdackaja rada bačyć u rabotnickaj radzie pradstaŭnicu tolki adnaho kłasu i *nikoli nia zhodzicca na klasowuju dyktaturu.* Što datyča zajawy rabotnickaj rady, što ŭsia ŭłaść pierajšła da jaje, dyk sałdackaja rada ličyć patrebnym ćwiorda zajawić, što pakul niemcy buduć u kraju, spaŭniajučaja ŭłaść budzie astawacca ŭ ich rukach. Hetu ŭłaść niemcy ŭ patrebie buduć baranić usimi mahčymymi sposabami.

Adozwa nowych kandydataŭ na ŭłaść wyzywaje miž biełarusami słušnaje abureńnie: rabotnickaja rada nadrukawała jaje pa rasiejsku, pa polsku, pa litoŭsku i pa žydoŭsku, apruča biełaruskaha. Nowyja „waładary“, nia hledziačy na ich zajawy ab roŭnych prawoch dla ŭsich narodaŭ, jak bačym, adnosiacca da biełarusaŭ nia lepš za starych carskich čynoŭnikaŭ!

× **Upraŭleńnie miestam.** Niemcy addali ŭsiu miestowuju haspadarku da radčaj radzie pa naznačeńniu), jakaja ŭ apošni mament była papoŭniena biełarusam i niemcam. Adnak, hety „Bejrat“ admowiŭsia ad hetaha i pastanawiŭ utwaryć asobnuju kamisiju z pradstaŭnikoŭ biełaruskaha, litoŭskaha, polskaha i žydoŭskaha kamitetaŭ (10 asob) i rabotnickaj rady (7 asob). Kamitety zhodzilisia pasłać swaich deputataŭ, ale rabotnickaja rada zajawiła, što ŭsiu haspadarku ŭ mieści jana choča ŭziać wyklučna ŭ swaje ruki, a razam z nacyjanalnymi kamitetami pracawać nia choča.

Niemcy pakidajuć u mieści wialikija zapasy praduktaŭ, jakich chapiła-by da 1 červienia 1919 hodu.

× **Niamieckija dabrawolcy.** Utworany tut 14 śniežnia niamiecki bataljon dabrawolcaŭ № 50 budzie prysłuchać tutejšaj kamendantury.

× **Biełaruska - litoŭskaje wojska** maje być zusim demakratyčnaje — biez nijakich čynoŭ. Jano nie pawinna twarycca dziela wajny, a tolki dziela abarony Baćkaŭščyny.

× **Arhanizacyja biełaruskich wučycialoŭ.** Za apošnija hady wielmi ŭzrasło čysło biełaruskich wučycialoŭ. Užo hod tamu nazad wyjawiłasia patreba arhanizacyi ich. Paraskidanyja pa ŭsim kraju, jany pačuwali, što tolki złučyŭšysia ŭ wadzin mocny chaŭrus jany zdalejuć służyć swajmu narodu nia tolki ŭ škole, ale i za miežami jaje, dy patrapiać lepš baranić swaje karyści i prawy. U tuju wosień u Wilni źjechałasia bolš za 20 biełaruskich wučycialoŭ, jakija i załažyli swoj «Biełaruski Wučycielski Sajuz» (statut jaho byŭ nadrukawany ŭ «Homanie»). Adnak, znajšlisia ludzi, jakija ŭbajalisia hetkaj arhanizawanaj družyny rabotnikaŭ na niwie narodnaje praświety. I sajuz byŭ zakryty niamieckimi ŭłaściami.

Heta byŭ strašenny ŭdar biełaruskaj nacyanalnaj rabocie. Rezultaty jaho wyjaŭlajucca wielmi jarka ciapier, kali ŭsia školnaja sprawa, jakuju dziaržali ŭ swaich rukach niemcy, akazałasia pakinutaj. Pakul naładzicca nowaje, krajowaje ŭpraŭleńnie, pakul miascowy ŭrad sam woźmie kiraŭnictwa školami ŭ swaje ruki, cely rad narodnych škoł pahibnie, bo wučycieli, ničym miž saboj nia źwiazanyja, stajać biazradnyja i nia wiedajuć što im rabić.

Chacia, jak kažuć, „nie para karmić sabak, jak iduć na palawańnie», chacia my—dziakujučy našym „apiakunom“—akazalisia zusim niepryhatawanymi da pieražywanaha kryzisu, chacia pahibajučyja škoły buduć stanawić wiečnuju dakoru tym, chto raźbiŭ ładziŭšujusia arhanizacyju našych wučycialoŭ,—usio-ž lepš pozna ŭziacca za rabotu, čym nikoli. Treba tolki bracca za arhanizacyju biełaruskich wučycialoŭ z dwajnoj enerhijaj,—i mo jšče niešta ŭdasca papravić.

Niachaj-ža ŭsie biełaruskija wučyciali rehistrujucca ŭ Biełaruskim Kamitecie ŭ Wilni (Wilenskaja wulica 33), i jany pry dobraj achwocie adbudujuć swoj zrujnawany sajuz.

× **«Biełaruski Narodny Teatr».** Pad takim nazowam rearhanizawałasia naša staraja dramatyčnaja družyna, uzmacawanaja cełym radam nowych sił.

16 śniežnia adbyłosia ŭ Biełaruskim Klubie arhanizacyjnaje sabrańnie hetaj arhanizacyi. Za režysera byŭ wybrany p. Wiktar Jankoŭski, za staršyniu—p. Baroŭski.

Pastanoŭlena zrabić Biełaruskamu Klubu prapazycyju, kab jon dawaŭ swaju haspodu dwojčy ŭ miesiac pad spektakli biazpłatna.

Namiečany i plan raboty. Na pieršy dzień Kalad budzie pastaŭlena pjesa z rewalucyjnaha 1905 hodu „Kaliś“ p. F. Olechnowiča, niekali zabaronienaja okupacyjnaj ułaściu.

Proby pad kirunkam nowaha enerhičnaha režysera ŭžo pačalisia.

Hoža adznačyć, što na mienskaj scenie «Kaliś» ihrali kolkinaccać razoŭ, zaŭsiody źbirajučy poŭnuju salu publiki.

Pažadajem „Biełaruskamu Narodnamu Teatru“ poŭnaj udačy ŭ jaho cennaj, surjoznaj rabocie.

× **U žydoŭ.** Žydoŭskaje nasialeńnie našaha miesta abchapiła pieradwybarnaja haračka. Hłaŭnym čynam wystupajuć dźwie partyi: syanisty i bundaŭcy. Syanisty stwaryli błok z ortodoksami, jaki peŭnie pierawažyć. Pry wybarach u radu rab. deputataŭ wyjawiłasia, što kiraŭniki bundaŭcaŭ — narodnyja wučyciali i naborščyki.

× **Likwidacyja „Wilnaer Ztg.“** «Wiln. Ztg.», pačaŭšaja wychadzić 18 studnia 1916 hodu, ad čećwiera, 19 śniežnia 1918 h., pierastała wychadzić.

Usich studentaŭ i kursistak prosiać pryjści na ahulny schod u subotu, 21 śniežnia, ŭ 3 hadz. papał., ŭ Salu Biełaruskaha Klubu (daŭniej „Ruty“), św.-Jurski prasp. 22.

Studenty-inicyatary.

Dy ci staramu,
Dy ci małamu,
Ale roŭnamu,
Ci biazdolnamu?
Kali staramu —
U čabacie stapču,
Kali małamu —
U pajasie satru,
A biazdolnamu —
Hužyki paŭju,
Woś jak roŭnamu —
U krasacie znašu! *)

Wosień. Wosienskaja palawaja pieśnia nadzwyčajna smutnaja, płakučaja. Heta barždžej hołas zbalełaha serca. Ale zatoje jana zakatna pieradaje nastroj čaławieka, katory ŭ wosień raźwitawajecca z umirajučaj pryrodaj:

Laci, palaci,
Sielazieniečka,
Na mora,
Ci nia ŭbačyš
Swaju wutačku
Na wadzie?
— Dy choć ŭbaču,
Choć nia ŭbaču —
Uhadaju!
Swaju wutačku
Ja pa pierajku
Paznaju:
U maje wutački
Sakalinaje
Pierajka!
— Dy jedź, pajedź,
Moład Iwańka,
Na ścioŭ dwor,
Ci nia ŭbačyš
Swaju dziewačku
U ciaromie?
— Dy choć ŭbaču,
Choć nia ŭbaču,
Uhadaju!
Swaju dziewačku
Išče zdaloku
Paznaju:
U maje dziewački
Z rutaje miaty
Wianočak!
Wiecier pawieje —
Rućwiany wianok
Laleje;
Sonca ŭhreje —
Rućwiany wianok
Uzreje! *)

* * *

Čaho, pčołačka,
Čaho, jaraja,
K wuliku prylataješ?
Ci ty, pčołačka,
Ci ty, jaraja,
Lutuju zimu čuješ?
— Dy choć lutuju,
Choć nia lutuju,
Nia budzie, jak lieciečka!

Čaho, Hannačka, —
Krasna dziewačka, —
K kubliku prylahaješ?
Ci ty, Hannačka, —
Krasna dziewačka,
Lichuju światkroŭ čuješ?
— A choć lichuju,
Choć nia lichuju,
Nia budzie, jak mamačka! **)

* * *

§) Kulšyčy.

*) Kulšyčy.

**) Adtul-ža

Z USIAHO KRAJU.

Jak „robiacca“ delehaty sialan na polski źjezd.

Adnosiny sialan da polskaha źjezdu—indeferentnyja, chałodnyja: sialanie nia chočuć wybirać nijakich delehataŭ.

Hetaja indeferentnaść duža nie na ruku palakom, bo niabytnaść pradstaŭnikoŭ ad sialan na źjeździ adkryje wočy ŭsim na toj „polskij narod“, jaki Polšču na Biełarusi zusim nia choča.

Dziela hetaha „abywateli“ z Wilenskaha pawietu pastanawili *naznačać* delehataŭ ad sialan. Wybirajucca dla hetaha ludzi „blizkija“ da dworu abo da kaścioła; hetych delehataŭ zawiarajuć, što treba budzie baranić katalickuju wieru, katoruju chočuć źnistožyć litwiny i biełarusy. A ŭ nahradu za delehacyju pasłanyj dastaje niekalki pudoŭ žyta. Tak pastupaje p. dr. Renigier z Kamienki i ks. Šepecki z Turgiel.

Cikaŭna, ad čyjaha imia buduć hawaryć hetyja delehaty: ad imia panoŭ—pamieščykaŭ, čy ad sialan?

J. D.

MAŁADEČNA. 17.XII. Siahońnia zhodna z planam hetaje miesta pakinuta niemcami biez nijakich praškod.

PRUDY. 18.XII. Siahońnia niemcy pakinuli tutejšyja wakolicy.

SMARHON. Niamieckija wojski stajać na zachodzie ad staroha frontu.

OLITA. Pieršyja kolonny adstupajučaj 10 armii dajšli da hetaha miesta.

WERRO. Balšewiki šybka nastupajuć u kirunku Mitawy, kab adrezać niamieckija wojski na poŭnačy.

Z usiaho świetu.

BERLIN 16.XII. **Kongres Radaŭ Rabotnickich Deputaataŭ. Karl Libknecht** patrabuječ, kab Rady utrymali u swaich rukach ŭładu. Kongres pawinien sabracca z siłami, kab u najchutčejšym časie zachapić wykanaŭčuju ŭładu.

Ekier patrabuje, kab Ludendorf byŭ addany pad wajenny sud; ale jon nie pawinien być pawiešany abo rasstrelany: jaho treba zapiorci u kletku i karmić bručkaj čatyry hady, jak heta roblena było z niamieckim narodam.

BERLIN. **Kongres sałd. i rab. rad.** Maršałak Lejnert apawiaščaje, što pamiž členaŭ kongresu utwaryłasia demakratyčnaja partyja. Herman Miuller zajaŭlaje, što kontr-rewalucyjnaj niebaspieki niamašaka. Mige kaža, što wystupleńni hrupy Spartaka wyzywajuć tolki niedawieryje da Berlinu i mohuć wyzwać niepryznawańnie jaho za haławu Niamieččyny. Rabe zajaŭlaje, što dumka ab impierskaj jednaści žywie ŭ sercach sałdackich rad. Paš winawacić waročajučyjasia z uschodniaha frontu wojska ŭ kontrrewalucyjnym nastrajeńni; jon žadaje razzbrojeńnia aficeraŭ i utwareńnia čyrwonaj hwardyi. Wegman kaža, što abjawilisia listki z damahańniem zabojstwa Libknechta. Člen spaŭniajučaha kamitetu, Landsberg, apawiaščaje ab adstaŭcy wajennaha ministra, jaki niezdawolen, što sałdackija rady miašajucca ŭ administracyjnyja sprawy armii. Ledebur winawacić Eberta ŭ žadańni zachapić ułaść i stacca prezydentam Niamieččyny. (Silny šum). Hekert damahajecca ŭraz ža ŭčynić kroki proci kontrrewalucyi i addać pad sud Ludendorfa. Bart kaža: «Pałažeńnie na Uschodzie—wielmi surjoznaje. Našamu wojsku hrozić tam los wojsk Napoleona ŭ 1812 hodzie. My pawinny dajści uhody z Maskwoj i Waršawaj». (U salu ŭrywajucca 30 sałdataŭ z nadpisami, ŭ jakich wyskazywajucca damahańni: kab najwyšejšaja ŭłaść armii była addadziena centralnaj sałdackaj radzie; našeńnie adznak wyšejšych čynoŭ kasujecca; aficery abiazbrojwajucca). Maršałak kaža: Damahańni, padadzienyja nam tolki-što, my razhledzim, tolki nia ŭraz, a na čarodnym zasiadańni“. (Strašenny šum. Ledebur damahajecca razhladu ŭraz-ža. Šum usio uzrastaje. Kongres pastanaŭlaje spynić zasiadańnie. Šum trywaje jašče 15 minut).

BERLIN. 18.XII. U kongresie sałd. i rab. rad zroblena hetkaje pradłažeńnie: jašče pierad sazywam nacyanalnaha sybrańnia niamiecki narod maje wybrać absalutnaj pierawahaj hałasoŭ prezydenta Niamieckaj respubliki; mandat jaho kančajecca paśla ustanaŭleńnia nacyanalnym sabrańniem formy dziaržaŭnaha ładu. Časowy prezydent pawinien abiazacca utwaryć ministerstwa z 10 asob, u tym liku 6 kiraŭnikoŭ ciapierašniaj rewalucyi.

Hetaje pradłažeńnie jaa kandydata na stanowišča časowaha prezydenta wystaŭlaje Eberta.

BERLIN 16.XII. Pad kirunkam Libknechta bastujučyja rabotniki zrabili demonstracyju s čyrwonymi štandarami. Libknecht skazaŭ pramowu, u jakoj patrabuje razaruženńia aficeraŭ i arhanizawańnia čyrwonaj hwardyi. Ciapierašni Urad—Haaze, Ebert, Sejdeman—kontrrewalucyjny. Nielha dapuścić sazywu Nacyjanalnaha Sabrańnia. Konhres, zasiedannia jakoha ciapier adbywajucca, pawinien padać rasiejskim tawaryšam ruku i zaprasić rasiejskich delehataŭ. Suświetnaja rewalucyja nia minuła. Pierad Rasiejskim pasolstwam demonstranty zastanawilisia i Libknecht u druhi raz u pramowie zapatrabawaŭ zaklikać na Kongres rasiejskich delehataŭ.

BERLIN. „Vorwärts“ piša: „Umiarkawanyja socyjalisty astajucca ŭ uradzie tolki dziela taho, kab baranić baćkaŭščynu ad katastrofy. Kožnaha čaławieka z rozumam jany pryzywajuć ablahčyć im bytnaść u uradzie, bo, kali-b jany z jaho wyšli, dyk rezultaty pierajšli-by ŭsiakuju fantaziju“.

MEKLENBURG. 17.XII. U prawadaŭčy Meklenburski sejm, jaki źbirajecca 19.XII., wybrany 21 buržuazny deputat i 21 socyał-demakrat.

BRAUNŠWEJG. 16,XII. Na parachwijalnych niezaležnyja socyjalisty atrymali 23.600 hałasoŭ, staryja soc.-dem. —17.000, demakratyčnaja narodnaja partyja—18.000.

ANHALT. Na wybarach u ustanoŭčy sejm wybrany 22 staryja socyjalisty 12 demakrataŭ i 2 konserwatary.

BERLIN 16.XII. Z pryčyny razrywy dyplomatyčnych znosin miž Polščaj i Niamieččynaj pawiedamlajecca, što Polski ŭrad choča takim čynam skinuć ź siabie adpawiedalnaść za rewalucyjny ruch u kraju i zastawić sajužnikaŭ pasłać u Polšču wojski. Ad Polskaha Uradu treba spadziawacca gwałtoŭnaj dziejalnaści u tych miajscoch, jakija pa prahramie Wilsona ni mohuć ličycca polskimi.

HAAGA 14.XII. (W.T.B.). „Tajms“ pišyć, što wydača Kajzera uzbuntuje niamiecki narod, jaki raniej ci paźniej pastarajecca adpłacić za ciažkuju abrazu.

BRUSSEL 16.XII. (Hawas). Belhijskaje Ministerstwa spraŭ zahraničnych s prywodu propuska hiermanskich wojskaŭ praz holandzkuju terytoryju zajawiła protest, u jakim ličyć Hollandzki urad adpawiedalnym i winawacić jaho u narušeńni hollandzkaha nejtralitetu.

BUDAPEŠT. 16.XII. Pa zahadu wenhierskaje ŭłaści zhodna z žadańniem sajužnikaŭ, feldmaršałak Makenzen zadzieržany.

KONSTANTYNOPOL. Na azijackim uźbiarežžy sabrałosia 100.000 niamieckich sałdataŭ z Syryi i Małaj Azii.

BUKAREST. Iz Kłauzienburha pawiedamlajuć, što u Baŭharyi wybuchła rewolucyja. Anhielski i Italjanski harnizony pierabity.

PARYŽ. Tardje apawiaščaje, što Francyja za čas suświetnaj wajny utraciła 1.800.000 zabitymi.

ABWIESTKI.

Knižki dla škoł.

1. Nowy Lementar dla biełaruskich dzietak, Janki Stankiewiča, wydańnie druhoje Biełaruskaha Centralnaha Sajuza N. H. O. cana 60 fen.
2. **Першая чытанка,** злажыў В Ластоўскі, выданьне Беларускага Камітэту, цана 50 фэн.
3. Niezabudka, pieršaja paśla lementara čytanka, złažyŭ i wydaŭ W. Łastoŭski, wydańnie 2-je, cana 80 fen.
4. Siejbit, druhaja paśla lementara čytanka, złažyŭ i wydaŭ W. Łastoŭski, cana 1 mr. 50 fen.
5. **Karotki Katachizm** ks. R. Filachoŭskaha, wydańnie Biełaruskaha Kamitetu, cana 20 fen.
6. **Karotkaja historyja świataja.** ks. J. Šuster, wydańnie Biełaruskaha Kamitetu, cana 40 fen.
7. Karotkaje wyjaśnieńnie abradaŭ Rymska-Katalickaha Kaścioła, ks. Bončkoŭski pier. X., cana 40 fen.
8. **Аб'ясьненьне сымвола веры, малітваў і запаведзёў** Прот. Г. Чэльцов. Пераклад зроблены пад рэдакцыяй і адобрэны Прот. М. Голенкевічам, выданьне Праваслаўнага Камітэту, цана 1 мр. 20 фэн.
9. **Першыя малітвы (Праваслаўны малітвеннік)** Ронамова цана 30 ф
10. **Zadačnik Jurewiča hod I** pier- A. Ł. wydańnie Biełaruskaha Kamitetu, cana 30 fen.
11. **Задачнік Юрэвіча год. I,** пер А. Л., выданьне Беларускага Камітэту, цана 30 фэн.
12. **Zadačnik Jurewiča hod II i III,** pier. W. Ł., wydańnie Biełaruskaha Kamitetu
13. **Karotkaja historyja Biełarusi** — Własta, wydańnie „Našaje Niwy“, cana 1 m. 20 fen.
14. **Кароткая гісторыя Беларусі** — Власта, выданьне „Нашае Нівы“, 1 мр. 20 ф.
15. **Biełaruski prawapis**—A. Łuckiewiča i J. Stankiewiča, wydańnie Biełar. Kamitetu, cana 50 fen.

Možna kuplać u biełaruskich kniharniach: Wilnia, Zawalnaja 7 i Miensk, Zacharaŭskaja 18.

Drukowana u drukarni M. Kuchty. Wydawiectwa «Homan». Redaktar Jazep Saławiei.